

Zijn we op de goede weg?

Dat is wat Waterschap Rivierenland zich afvroeg nu dat ze midden in de voorbereiding van een innovatief aanbestedingsproces voor het versterken van het dijktracé Kinderdijk – Schoonhovenseveer zitten. Innovatief omdat er af wordt gestapt van een traditioneel RAW bestek en ruimte wordt gemaakt voor alternatieve, minder gebruikelijke versterkingstechnieken.

Om dit werk op een goede en aantrekkelijke manier in de markt te zetten is middels deze bijeenkomst feedback gevraagd van aannemers, ingenieursbureaus, subsidieverstrekken en kennis instituten. Dit zijn immers de partijen die het werk gezamenlijk moeten gaan maken.

Inleiding

Rene Kruijsen [invoegen functie?] bij Waterschap Rivierenland gaf in zijn inleiding de context nog eens aan. Natuurlijk is innoveren belangrijk. Maar voor een Waterschap is het uitermate belangrijk dat de uiteindelijk versterkte dijk wel veilig moet zijn! Daarnaast moet het Waterschap haar uitvraag en bijbehorend proces zo inrichten dat innovaties ook mogelijk zijn. Een open dialoog tussen marktpartijen en Waterschap zoals bij deze bijeenkomst is daarbij onontbeerlijk.

KIS

Vervolgens gaf Frans van den Berg hoofd projectbureau voorbereiding dijkversterking bij Waterschap Rivierenland een indruk van het werk zelf. Het dijktracé Kinderdijk Schoonhovenseveer (KIS) bestaat uit ca. 17.5km dijk waarvan er ca 10km versterkt moet worden. Deze 10km is verdeeld in 0.6 km diepwand, 2.7 km constructie (damwand of nieuwe techniek), 6.7 km gronddijk (rivierwaarse versterking of binnenwaartse steunberm). Het probleem voor KIS is met name binnenwaartse macrostabiliteit met het gevaar voor opdrijven van het achterland.

Circa 2.7km dijk leent zich voor de inzet van nieuwe technieken, zoals de INSIDE technieken (dijkdeuvels, Mixed in Place (MIP) en dijkvernageling) en korte damwand. Vanuit de 'Hype cyclus' zien we dat we met twee van deze technieken (dijkdeuvels en MIP) nu in een fase van realisatie zitten: het nieuwe en de hoge verwachtingen zijn er vanaf, ook de tekorten zijn nu bekend en we moeten nu toe naar rijpe, bruikbare technieken.

Om deze technieken een kans te geven wordt nu een contract opgesteld waarin ruimte is voor alternatieve aanbiedingen. De verwachting is dat begin juni er nog een marktconsultatie plaatsvindt om de contractdocumenten definitief te maken. Gunning zou omstreeks april 2013 moeten plaatsvinden waarna circa een maand later de uitvoering kan starten. Gezien het vrij korte tijdsbestek lijkt het niet haalbaar dat een volledig nieuwe techniek ingezet kan worden (de veiligheid moet dan nog via allerlei berekeningen en proeven worden aangetoond waarvoor geen tijd is).

Procedure voor acceptatie

De procedure voor acceptatie van de nieuwe technieken speelt voor dit werk een cruciale rol. Helle Larsen, adviseur bij Deltares, lichtte de stand van zaken hier omtrent toe. De gedachte is om een beoordelingscommissie een centrale rol in het acceptatieproces te laten invullen. Deze commissie dient de ontwikkeling te beoordelen vanaf aanbidding tot eventuele acceptatie voor het toepassen van een techniek in de dijkversterking. Deze commissie zal worden samengesteld uit specifieke deskundigen die samen in staat zijn om de toepasbaarheid en de bijbehorende risico's goed in te kunnen schatten. Aspecten als beheersbaarheid van 'sterkte' en 'omgevingshinder' zullen zwaar wegen in de beoordeling van de acceptatie van de technieken. Voor dat sprake kan zijn van het toepassen van de nieuwe technieken is het waarschijnlijk dat er eerst een grootschalige pilot zal worden uitgevoerd om vast te stellen of de gekozen techniek 'beheersbaar' is voor grootschalige toepassing bij KIS. De acceptatiecriteria voor toepassing zullen vooraf worden vastgesteld.

Naast het acceptatieproces wordt ook nader ingegaan op de geotechnische risicoverdeling bij het toepassing van nieuwe technieken. In afwijking van de werkwijze bij RAW-bestekken is hier namelijk de gedachte om alle risico's bij de opdrachtnemer te leggen. Dezelfde risicoverdeling zal ook gelden voor de damwanden.

Discussie

Corné Nijburg, directeur van het Water Governance centre, leidde de zaal vervolgens door een open en levendige discussie.

Om binnen een dergelijk project, nieuwe technieken succesvol te introduceren zijn er een aantal zaken nodig die in de presentaties genoemd zijn. Enerzijds moet de markt voldoende geprikkeld worden om alternatieven in te brengen zonder dat de uitgangspunten van het Waterschap (veilig, betaalbaar, omgevingshinder) in het gedrang komen. Anderzijds moeten de projectondersteunende omstandigheden (goedkeuring, subsidiestromen) voortgang niet in de weg zitten.

Risicoverdeling

Bij een eenzijdige risicoverdeling worden aannemers genoodzaakt hier rekening mee te houden bij de prijsvorming. Op het moment dat er teveel risico opslag in een aanbieding wordt meegenomen, neemt de kans dat de aanbieder het werk wordt gegund sterk af. De incentive voor een aannemer neemt daarmee dan ook sterk af om met dit alternatief aan te bieden.

Op dit moment stelt het Waterschap voor om alle risico's van de alternatieve technieken bij de aannemer neer te leggen, inclusief ontwerprisico's. Naast dat dit een dure oplossing is, lijkt het ook niet conform de huidige risicoverdeling voor standaardtechnieken. Normaliter wordt een ontwerp gemaakt volgens de geldende richtlijnen en wordt het ontwerp gedurende het proces twee keer getoetst. Vervolgens zijn risico's voor het Waterschap.

Samenhangend met de risicoverdeling en daarmee de prijsvorming, zijn de gunningscriteria. Daarom denkt WSRL na over welke (slimme) EMVI criteria ze op kunnen stellen waardoor de aanbieder van een alternatief ook iets duurder mag zijn zonder dat de kans op gunning afneemt. Belangrijk in het kader van EMVI criteria is dat de drijfveren voor de keuze van een alternatief voor een aannemer en voor een Waterschap verschillend zijn. Aannemers zijn commerciële partijen die winst nastreven. Een Waterschap daarentegen is meer gebaat bij technieken die naast financieel aantrekkelijk ook beperkt overlast en/ of vervormingen veroorzaken.

Het Waterschap probeert bij het opstellen van de EMVI criteria de inbreng van alternatieve technieken te stimuleren. Uitdaging hierbij is dat van de 10km te versterken dijk, er slechts 2.7km aangemerkt is om te versterken middels een alternatieve techniek.

De aanwezigen stelden voor dat een gewicht van 60% prijs, 40% EMVI criteria voldoende drijfveer geeft voor aannemers om innovaties in te brengen. Een speciaal criterium 'innovatie' leek niet gewenst (we innoveren niet omdat het leuk is maar omdat het nuttig is).

Gunning- en selectieprocedure

Naast de risicoverdeling is het van belang dat de gunning- en selectieprocedure voldoende veiligheid biedt aan de aannemers om vrijelijk hun ideeën in te brengen zonder bang te hoeven zijn dat hun idee 'op straat' komt te liggen. Plenaire bijeenkomsten zijn hier niet geschikt voor. Individuele inlichtingen of concurrentie gerichte dialoog daarentegen wel. Ook zal de beoordelingscommissie geheimhouding moeten verzekeren.

Daarnaast is het cruciaal hoe het pilot deel van het project in de selectieprocedure zit. In het verleden zijn al eens pilotprojecten met twee van de INSIDE technieken gedaan. Echter de uitkomst van deze pilots kwam niet overeen met de verwachtingen. Gevolg was dat er na afloop van de pilots onvoldoende vertrouwen bleek te zijn in de technieken om op grote schaal toe te passen. Het is daarom van belang dat voorafgaand aan de pilot, goed wordt

afgesproken wat de pilot moet aantonen, hoe dat wordt vastgesteld en vervolgens hoe dat dan wordt uitgevoerd. Zo worden zaken als “onvoldoende vertrouwen” SMART gemaakt en wordt helder waar men naar toe werkt.

Dit is des te belangrijker op het moment dat de kosten voor de pilot voor rekening van de aannemer zijn, zoals nu door het Waterschap wordt voorgesteld. Voor de aannemer is dit een risico. Dit wordt een onevenredig groot risico op het moment dat niet duidelijk is hoe goedkeuring verkregen kan worden naar aanleiding van de resultaten van de pilot.

Samenwerkingsvorm

Een andere manier om aannemers uit te dagen alternatieven in te brengen is om eventuele voordelen te verdelen tussen opdrachtgever en opdrachtnemer. Als er voor de risico's aan een vergelijkbare situatie wordt gedacht (evenredige verdeling tussen OG en ON) dan lijkt het samenwerken in de vorm van een alliantie voor de hand te liggen.

Voor het gehele KIS project lijkt dit een stap te ver. Echter voor de 2,7km is dit misschien nog een optie. Waterschap Rivierenland zal hier verder naar kijken.

Invloeden op project van buitenaf

Het project kent ook invloeden van buiten de Opdrachtgever – Opdrachtnemer relatie. Namelijk, voorstellen en ontwerpen worden door een beoordelingscommissie beschouwd. Ook Deltares heeft hierin als onafhankelijk kennisinstituut hierin een rol. In gevallen waarbij wordt afgeweken van de norm heeft ook ENW een rol. Alle activiteiten van deze partijen vragen om tijd en kunnen het implementatieproces frustreren. Vooral als het gaat om nieuwe technieken. Gezien de planning lijkt het daarom niet haalbaar dat volledig nieuwe technieken worden ingebracht. (Aangezien de INSIDE technieken niet door allen als innovatie worden gezien en deze gezien het tijdsfad als enige haalbaar lijken, wordt voorgesteld om te spreken over “alternatieve technieken”).

Daarnaast moet de gekozen project- en contractvorm passen binnen de kaders van het HWBP om in aanmerking te komen voor subsidie. Door [naam invoegen] van het HWBP werd aangegeven dat er in de subsidieregeling geen rekening is gehouden met het terugverdienen van extra investeringen ten behoeve van de stimulering van innovaties. Ondanks dat hiermee geen rekening is gehouden lijken er wel ‘work arounds’. In HWBP 3 lijken er meer mogelijkheden aanwezig om innovatie te stimuleren.

Omwille van een heldere gunning- en selectieprocedure en omwille van de planning is voorgesteld om beslissingen van het HWBP op te nemen in het proces overzicht (zie presentatie Helle).

Conclusies en acties

Er zijn verschillende factoren die de aantrekkelijkheid bepalen om een alternatieve techniek in te brengen. In hoofdlijnen zijn dit:

- Verdeling risico's (bijv ontwerp risico's, uitvoeringsrisico's) en verdeling 'baten' (bijv besparingen)
- Een alliantie vorm leidt veelal tot een gunstige verdeling van zowel 'baten' als 'risico's'. **ACTIE: Waterschap Rivierenland (WSRL) zal nagaan of het onzekere deel (2,7km) in deze samenwerkingsvorm kan worden uitgevoerd**
- Het gebruik van EMVI criteria, waarbij een verdeelsleutel van 40% EMVI criteria, 60% prijs wordt aanbevolen. **ACTIE: WSRL zal de komende tijd hard nadenken hoe effectieve EMVI criteria kunnen worden geformuleerd.**
- Bescherming Intellectueel Eigendom van de aannemer. **ACTIE: WSRL gaat na of individueel concurrentie gerichte dialoog hieraan kan bijdragen?**
- Omwille een helder projectproces en een haalbare planning wordt aangeraden om het HWBP op te nemen in het processchema. **ACTIE: WSRL neemt het HWBP op in het projectproces**
-